

EESTI PANGA 2006. AASTA MAJANDUSPROGNOOSIDE PÕHISÕNUMID

Eesti Panga prognoosid

Eesti Pank avaldab prognoose kaks korda aastas – kevadprognoosi mais ja sügisprognoosi novembris. Prognoosi tarvis analüüsitakse jooksva aasta majandusarengut ning kahe järgmise aasta ettevaadet. Siin toodud kokkuvõte põhineb 2006. aasta sügisprognoosil, käsitleb majandusarengut aastatel 2006–2008 ning tugineb 2006. aasta oktoobri alguses olemas olnud informatsioonile. Lisaks põhistsenaariumile kuulub prognoosi juurde kaks riskistsenaariumit. Põhjalikum ülevaade Eesti Panga prognoosidest on olemas keskpanga veebilehel.

Prognooside põhisõnumid

Eesti majanduskasv oli 2006. aastal kiire, kuid järgnevatel aastatel ei ole kahekohaline kasvunumber enam jõukohane. Sisenõudluse kasv, mis on põhjustanud hinnatõusurveid ja välis-tasakaalu halvenemist, jääb aastail 2007–2008 tugevaks. Majanduse tootmispoolel hakkab lõppema kiire töökohtade loomine ning edaspidi peaks arengut rohkem toetama tootlikkuse kasv. Suurenenud on oht, et mõne aja pärast tuleb üle elada järsk kohandumine.

Üleilmne majanduskasv oli 2006. aastal viimaste aastakümnete üks kiireimaid ning väliskeskkond jääb ka järgnevatel aastatel Eesti majanduse jaoks soodsaks. Mõnevõrra aeglustub koguprodukti kasv USAs, kus kinnisvararikkuse kiire kuhjumise periood on läbi saamas. Euroopa majanduskasv kogub hoogu ja seda peaks jätkuma ka järgnevatel kaheks aastaks. Kiire majanduskasvu tõttu maailma erinevates paigus kallinesid 2006. aastal maavarad ja tootmisressursid. Aasta lõpus odavnes küll nafta hind, kuid ülejäänud toormehindade puhul oli valdavaks tõusutrend. Tulevikutehingute põhjal oodatakse järgnevatel aastateks naftahinna mõningast tõusu, sest nõudlussurve vähene-mine on ajutine. Vaatamata kallinenud toormele on pikaajalised inflatsiooniootused jäänud vaos-

hoituks. Seetõttu ei oota turud enam rahapoliitika märgatavat karmistumist.

Eesti majandustsükkel vormub lähiaastatel kolme olulise teguri koostoimes. Need on nõudlus, ressursside hõivatus ja konkurentsivõime. Välismaise laenukapitali sissevooluga on loodud väga tugev sisemaine nõudluskeskkond. Paljudel ettevõtetel napib kvalifitseeritud tööjõudu, masinaid ja materjale ning tootmise laiendamise asemel on lihtsam hindu tõsta. Tootmissisendite kallinemise tõttu kaotavad ettevõtted küll osa konkurentsivõimest, kuid prognoosi põhistsenaariumis ei too see kaasa suuri tagalööke. Tootmisressursside ulatuslikku ümberpaigutust majanduse tootmispoolel vaja ei lähe.

Lähiaastatel saab kiire majanduskasv püsida eelkõige tootlikkuse kasvu toel, kuna tööjõupuudus valitseb pea kõigis valdkondades. Paljude ettevõtete tootmismahd on kasvanud hüppeliselt, mistõttu ressursside optimaalne kasutus on jäänud tagaplaanile. Seega on vähemalt lühiajaliselt võimalik tootlikkust suurendada tootmissisendeid paremini ära kasutades. Pikemas perspektiivis on tootlikkuse kasv kooskõlas tehnoloogilise arenguga, mis eeldab investeeeringuid uutesse masinatesse ja seadmetesse ning tehnoloogilistesse lahendustesse.

Eesti majanduskasv põhines 2006. aastal peamiselt sisenõudlusel, mis jääb kasvu põhiteguriks ka järgmisel kahel aastal. Kui sissetulekute kasv pidurdub ja/või odava laenu- raha juurdevool hakkab vähenema, siis saab Eesti majanduskasv praeguselt tasemelt üksnes langeda. Küsimus on selles, kui järsuks muutus kujuneb. Põhistsenaariumi kohaselt jätkub kasvustiimuleid kogu prognoosiperioodil ning nõudlussurved taanduvad aegamööda. **Esimene märk sisenõudluse kasvu aeglus-**

tumisest on see, et palgad hakkavad kasvama kasumite arvel. Senised andmed seda ei kinnita ning kiire palgakasvu jätkumist võib oodata ka 2007. aastal. Eratarbimiskulutused jäävad prognoosiperioodil kõige hoogsamalt kasvavaks sisenõudluse komponendiks. **Kiire majandusarengu korral peaks investeerimisaktiivsus püsima kõrge, kuigi majapidamiste investeeringud saavutasid 2006. aastal eeldatavalt oma kasvulae.** Mõnes kinnisvaraturu segmendis on hinnakasvu tempo pidurdunud ning madalama sissetulekuga majapidamiste jaoks on kinnisvarahind tõusnud liiga kõrgele. Samas ei saa ikkagi veel väita, et pikaajaline tasakaalutase kinnisvaraturul on saavutatud, sest kiire areng toimub nüüd väljaspool Tallinna. Ettevõtete investeeringute osas oleks oluline, et suureneks masinate ja seadmetesse tehtavate kapitalimahutuste osakaal. Statistika pole paraku tänaseni pakunud piisavalt kinnitust, et see nii on.

Eesti tööturg on viimastel aastatel kiiresti arenenud ning jõudnud olukorda, kus palgasurved avalduvad tugevamalt kui seni. Kiire majanduskasvu ja tööturu avamise tingimustes on vabade töötajate arv muutunud sisuliselt olematuks. Nõudlus tööjõu järele on tugev kõigil tegevusaladel ning sellest tulenevad palgasurved jäävad kogu prognoosiperioodiks püsima. Palgakasvu kiirenemine on toonud kaasa töötajate suurema mobiilsuse – seda nii riikide ja riigisiselt piirkondade vahel, aga ka erinevate tegevus- ja ametialade lõikes. Eestist välisriiki tööle minejate arv kahekordistus 2006. aasta esimesel poolel ning see tendents jätkub ka järgnevatel aastatel. Teisalt väheneb hõivatute arv tööjõumahukatel tegevusaladel, nagu näiteks mööbli-, tekstiili-, rõiva- ja nahatööstuses. Vabanev tööjõud on seni liikunud ilma suuremate raskusteta teenindussektorisse.

2006. aasta sügisprognoosis hindas Eesti Pank lähiaastate inflatsiooni kõrgemaks

kui kevadprognoosi ajal. Inflatsioon on muutunud laiapõhjalisemaks, mis on kiirele majanduskasvule iseloomulik. Samas sõltub alusinflatsioon palgakasvust rohkem kui varem. Ent palgakasv jääb lähiajal kiireks. Stabiilse majandusarengu huvides on, et inflatsiooniootused jääksid vaoshoituks ega mõjutaks ettevõtete hinnaja palgakujunduse põhimõtteid. Lisaks selgus 2006. aasta sügisel, et toiduainete hinnakasv võib eeloleval talvel tunduvalt ületada tavapärasest sesoonset kallinemist. Ilmastikuolud olid suvel ebasoodsad ning see mõjutas toiduainete hindu kogu Euroopas. Lähiaastatel jätkub järkjärguline energiahindade ühildumine maailmaturu hindadega ja see on hinnakasvuprognoosi üks peamisi riskiallikaid. Mis puudutab reguleeritud hindu, siis tõstetakse 2007. aastal soojusenergia käibemaksu määrat. 2008. aasta algul kiireneb inflatsioon hüppeliselt alkoholi-, tubaka- ja kütuseaktsiisi määrade tõstmise tõttu. Ilma aktiivsuse määrade tõusuta langeks inflatsioonitempo juba alates 2008. aastast.

Suure sisenõudluse tõttu majanduse välis- tasakaal niipea veel ei parane, kuigi väliskeskond on ekspordikasvuks soodne. Jooksevkonto puudujääk väheneb alles 2008. aastal, mil sisenõudlus hakkab nõrgenema. Tootmissisendite hinnaühildumise kiirus määrab ära selle, kui võrd suudavad Eesti ettevõtted tugevast välisnõudlusest kasu lõigata. Prognoosi põhistsenaariumi kohaselt ei teki Eestil suuri konkurentsivõime probleeme, kuigi oht on olemas.

Peamised riskid on lühemas perspektiivis seotud ohuga, et majandus võib ülekuumeneda, ning pikemas perspektiivis konkurentsivõime vähenemise probleemidega. Juhul kui riskid peaksid realiseeruma, sõltub majanduse kohandumise kiirus tööturu paindlikkusest ning ülekuumenemisest toibumine võib leida aset alles pärast 2008. aastat.